

A ROSA TERRA

IDEARIUM
DAS

IRMANDADES
DA FALA

Ano XIV

N. 270

1.º de Abril de 1930

FAMILIO DIAZ

BANCO PASTOR

Casa central: A Cruña, fundada en 1876

Capital suscrito,	17.000.000
Capital desembolsado,	8.500.000

CARBALLIÑO - CARBALLO - O FERROL - A ESTRADA - LUGO - MELIDE - MONDOÑEDO - MONFORTE
 MUXÍA - NOIA - OURENSE - ORTIGUEIRA - PADRÓN - PÓBOA DO CARAMIÑAL - PONTEDEUME
 RIVADABIA - RIBADEO - SARRIA - TUY - VIGO - VILLALBA E VIVEIRO

ZINKE HERMANS

LIBREIRÍA

PAPELEIRÍA

IMPRENTA

••

Cantón Grande, 21 y Estrella, 37

A CRUÑA

Paulino Freire

BOUZAS — VIGO

Sucursaes: na Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa Aparellos armados e en panos, para barcos pesqueiros. Malletas de abaca e cáñamo alquitranado-Cables de aceiros, ingleses Aceites xenerás e vexetaes, e surtido compreto para maquinaria e pesca.

XXX

Santa Lucia, 26 e 28

:

A Cruña

A superioridade dos Calzados Senra

Abonda para xustificar a preferencia dos consumidores, mais
o procedere d'unha industria galega,

Honra da nosa Rexión

obriga a non gastar outros á cantos sinten amor pol-a sua Terra

XXXXXXXXXXXX

Fábrica: Avenida da Granza - A CRUÑA ◀ Despachos:

Cantón Grande, 15 y Linares Rivas, 35 - A CRUÑA : Real, 110 - FERROL : Príncipe, 9 - VIGO

mais: eiquí pra entre nós, e non te pareza mal, querido galeno, soilo hai duas carreiras, a maxislatura e o Exército. Todol-os mais son oficeos. A tí ch'o digo. Meu rapaz, dixome fai días unha cousa... Boeno, non lle dín fala dend'entón. Xa sabes qu'estivo en Vigo c'us parentes. Volvén tolo por gañar diñeiro e remexerse d'un xeito novo. ¿Sabes o que me dixo o condenado? Que vendera a devesa de Soutelo, o úneco anaco de terra, que teño, e c'os cartos, establecer unha ferreteria nos baixos da casa! ¿Que che parés dos mozos d'hoxe?»

O bombín pesaba sobr'a testa do medico. Cavilou un instante logo con cansancio e desespero:

—«Que tén razón. ¿Non estás canso da tua toga comesta de polilla no almarío? Pra que che servíu? O qu'a miña gastada en procurar votos de paisanos. Nós, somos ús vellos espantillos. Deixa qu'os rapazes procuren nova vía. Progreso, diñeiro, democracia...»

Seguíu enfiando verbas, sin convencemento, afogando un salouco interior. Aínda pasearon calados e tristeiros. Por remate a Catedral tocou as doce e meia e os dous señores foron, resoando o bastón nas laxes, a procurar a triste sopa e o quente cocido da vellez vencida.

R. OTERO PEDRAYO.

O PORTO CAR'O MUNDO

No pequeno porto mariñán—as corredoiras rematan na praya, as castañas caen maduras na onda salgada—non se sabía apenas ven do que se pasaba máis alá das serras ermas do hourizonte. Vagamente tiñase noticia d'unha vila na qu'había un auntamento porque de cando en cando viñan a cobrar un trabuco us homes que se fartaban de peixe fresco e tiñan medo a mar. Com'a memoria dos mariños está cruzada de hestorias de naufraxios, de luar sobr'os bancos de sardiña, de peiraos lonxanos e d'ise balbordo da marea nos roquedos, aixiña see squencian dos recaudadores. Tampouco ollaban pr'os señoritos que chegaban de farra, no vran, pois afeitos as longas viaxes en pouco tiñan as aristocracias da bisbarra.

En troques os ollos ambiciosos dos rapaces e os ollos cansos dos vellos aprixoaban os hourizontes mariños con angustia difrente; us soñando nos portos enlazados do norte con frascos de xinebra nas tabernas afumadas, rexidas por grosos loiros conselleiros e nos portos do mar azul e das mulleres ulintes a canela e azahar. Outros lembrando os mesmos portos e a sorte dos veleiros que fondearon con eles nas augas frías, nas badías tépedas.

Os veciños do porto mariñán amaban hastra as pedras perigosas onde sempre cantigaban as sirenas do naufraxio e soilo tiñan unha vergonza: a de non dispoñer d'un branco peirao de pedra lucente pra gardar os barcos preto dos fogares, a de non ter unha luciña de vibrante esprendor que dixeran os grandes barcos que pasaban ao lonxe que alí, n'un seo do peito da Galiza, habría inmaos destemidos peitos e lume e viño pr'os amigos. Mais en lugar do peirao o Estado, ou a provincia, ou o que fose fixolles en moitos anos unha carreteiriña pol'a que escomenzaron a chegar vranos falando castelán e a camiñar fillos de patrós mariñeiros pra estudar no Instituto. Desenvólveronse as ambiciós políticas, houbo casino e verbenas, as mulleres doulle vergonza andar c'os pés espidos e moitos mozos deixaron o mar pol'a terra. Unha carreteira é sempre cousa boa mais postos a elexir escolmaríamos o peirao xa que oxe aínda é mais galego e mais universal a costa qu'o interior da Galiza. Pois ista non quer ouvir legos non collen nos marcos das divisiós administrativas?

T. de A.

ESTE NÚMERO FOI REVISADO POL-A CENSURA

A MANUEL ANTONIO

*Alma singela, de neno,
pero forte e lanzal como a do héroe,
pero recta e baril como a do Home,
cos ollos ateigados de quimeras,
coa fronte ruda, ó vento
dos rotos aspros, circío
o corpo e a testa ergueita
didiante os remotos hourizontes,
circío no mar e na terra.*

*Nidío perfil de home e mariñeiro
—simbiosis perfecta que a Natura
ensaíou en van na juventude
que ós deuses prace arrecadar pra sí—
subrimado aínda pol-o azo
diviño da poesía.*

*Alma de fogo n'un corpo enjoito,
absorta dos mares no infinito
qu'il en sede eterna traspoñía,
engadindo os seus sonos nos ronseles
que surcaban de luz o vasto porto,
debullando, de catro a catro, estrelas
no seu nume, cando a noite
con agoiros sombríos,
devoraba as estrelas do ceo.*

*Nas longas singladuras
refacía a cósmica grandeza,
transferindo o cego fatalismo da Natura
ó imperio teolóxico do home.
(O veleiro siguen o seu camiño
ó conxuro das áas do seu piloto.)*

*Levárono unha mañán á cova.
¿Porqué, Señor, ti consentiche eso?...
Blasfemaban as augas abisales como furias
Natura estaba muda, irta i-enloitada.
A friage do seu corpo
cinguiu de friage a nosa alma.*

*Era frío, triste, adoecido o día
como unha trágica noite enrabiada
que enmendasé conscente o ritmo krónico.*

*Na barca impracabre
que cruza sin cesar a Estigia,
levando cruel sempre ós millores,
non foi solo a frente ergueita
do home jurdio e mariñeiro,
a canción esgrevia do poeta,
o nidío exemplo d'unha vida.
Non foi solo o infinito,
esnaquizado nas pupilas de aquel neno
milagre de amor dos deuses
que fixeno, pra ensaio, sobre a Terra
un paradigma de total-as noblezas.*

*Na barca terrible
foi tamén o noso corazón,
cabo d-il en festa, sempre ledo
na quentura fraterna dos seus ollos,
alborozado
no vertical escorzo do seu gesto;
agora co il, incólume,
entrou no outro mar da eternidade.*

ROBERTO BLANCO TORRES

DIANT' A NATUREZA

O home mais ou menos culto d'istes tempos sofre d'unha inquietude diant'a natureza. Esto pide unha acaración. Pois endexamais se ten gado tanto a beleza das paisaxes e a virtude do aire de piñeiral pr'os nervios dos homes da cidade. Precisamentes, cecais, por isto esprimentase aquela inquietude.

O labrego vello, sente a natureza d'un xeito o mesmo tempo familiar e místico. Goza m'os piores belidos e c'o frolecer da cerdeira coma dian-

t'o medrar d'un fillo. Una serra do hourizonte é pro labrego un gran ser vivente: hai n'ela unha ermida miragreira, nascen alí moitas augas, ronda un amedo arredor das penedías. Sentimentos escuros, poderosos, étricos poucas veces espricados con palabras. Non hai que se fiar demasiado das palabras. Os estados superficiales de conciencia son os que se visten de mais pecha vetación de verbas.

A cultura quixo espricar a natureza mecáni-

A NOSA TERRA

Redaizón e Administración

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

Precios de Suscripción

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO XIV

1.º de Abril do 1930

Núm. 270

AO DECORREL-OS DIAS

Con verdadeira ansiedade, como corresponde ao momento político actual, andivemos a agardar as reformas políticas do novo goberno.

Non poderíamos, anque quixéramos, expoñer a nosa sincera opinión e pol-o mesmo resignámonos a matar en fror o noso desexo cousa â que xa estamos moi afeitos.

Deixando pois a unha beira as demais cousas imos intentar decir algo encol d'unha cousa que xuzgamos de intrés vital para Galicia. Referimonos âs eleccións xenerás que se anuncian para breve prazo.

Como non é un segredo para ninguén, Galicia leva dúcias de anos, poidéramos decir toda a vida, sin unha representación nas cortes hespañolas que sexa fidel refrexo das suas verdadeiras arelas e dos seus intreses morales e materiais. Prodoito esto da orgaización caciquil dos distritos eleitorás amañados con verdadeira maestría pol-a funesta política do chamado *viejo régimen*. Por Galicia saían diputados que nin siquiera conoscían o seu distrito nin a nosa terra representación otorgada non pol-os votos dos eleitores senón pol-os amaños dos caciques locás amparados por unha política madrileña por todós repudiada.

O cuneirismo, a xenrocracia, o artigo 29 e demais artimañas caciquís fixeron da nosa terra *coenllo de indias* onde practicar toda crás de falsificaciós da concencia galega.

E agora preguntamos, ¿imos novamente a presenciar nas eleccións vindeiras os mesmos procedimentos e as mesmas adulteraciós?

Permitasenos decir que temos a impresión de que imos voltar âs andadas. E non queremos decir con esto que a culpa sexa do goberno nin que il ampare tal inxusticia. Non debe ser así por canto o propio goberno dixo diversas vegadas que as eleccións serían honradas e puras. Decimol-o por-

que n'estes días estamos ollando como as orgaizacións caciquís de Galicia, as mesmas que conoscimos antes do 13 de Setembro do 23, co'as mesmas persoas e os mesmos procedimentos andan con aitividade vertixinosa preparando o novo tinglado paralizado pero non desfeito durante os anos de dictadura. E como ademais a ley electoral non foi reformada e os distritos continúan igual que antes vede como o noso temor non é infundado.

Sospeitamos que aínda non será agora cando Galicia poida facer ouvir a súa verdadeira voz nas cortes de Hespaña. O único xeito de que poidera facel-o sería reformando a ley electoral no senso de facer as eleccións pol-o sistema de representación proporcional.

Si de algo vale o noso parecer deixamos con estas verbas exposto o noso pensamento que representa a mais inmediata e urxente petición que facemos ao autual goberno. Como outro remedio non queda, agardemos a ver como se deslizan as cousas sin poder ocultar o noso pesimismo.

O SECULO XIX

O FRACASO DA TOGA

1897, non millor 1898, ou ises primeiros anos do XX aínda non coscentes da obriga urxente de ser outra cousa. Us señores falan no salón, posiblemente roxo, do Casino. Están tristes, na habilaceón d'acaron, as mesillas verdes, c'as velas de pantalla verde, do tresillo, pois é pol'a mañá e non se limparon as colillas da noite derradeiro. Os dous señores estan graves, cavilosos. O rexo esquelete de fidalgo campesio d'un d'eles, déixase afundir nos hombreiros e o pescozo fraco apenas sufirca unha cabeza que se baixa ô chán, procurando con ollos esclerosados as froles d'alfombra. O outro señor, tallado en buxo, pernas de pisco, narís fino de raza, aínda leva con certa eleganza os dedos marelos de tabaco o bigote que se mistura c'a barba de cinzas risosas. Falan dos fillos. Carregados de pasado ningún s'astreve a considerar os anos decorridos. Un foi rexo cazador, médico rural, conqueridor de mosas e cacique valente na montaña. O outro galán xoven na cibdade, yalma e terror nas tertulias, gran señor que gardaba unha

dina miseria no caserón brazonado. Os dous foron vencidos pol'o petróleo, pol'o café, pol'o chubesky e pol'a tertulia da capidat da provincea. Agora falan do pórvir dos fillos. Tristeiramente decátanse de tēlos que guiar por outros camiños.

—«O meu está no segundo de Dreito en Sant-Iago. Mais non poderá seguir. É mal estudante e non terá outro porvir qu'unha oficina no Auntamento—. ¡Que tempos! Agora hai que loitar n'outra forma. Idiommas, cálculo mercantil, un pouco de mundo. Porque nos os señores non hemos ser ricos como os tendeiros castelás? Hai que rachar muitas preocupaciós. A tí soilo cho digo: ô segundo rapaz vóuno mandar a Burdeos, aló na Francea pra qu'estude cálculo de partida dobre, e... entre n'un almacén. Pois ningún sirve pra gobernar ás terras. Van quedando a bravo. E logo ¡quen saca un chavo das probes nabeiras! O pior é decirlo á nai. ¡Ela, ben o sabes, soilo quere fillos con tído académico!

—«Pois eu, coido que tēn razón. Aínda

o seu fervor patriótico n'este homenaxe anual que o pobo cruñés rinde aos ilustres galegos que repousan n'este cemiterio.

Vén, como sempre, ategada d'unha fé inmo-redoira nos destinos de Galicia que os homes a quenes agora rendimos homenaxe cantaron en páxinas xurdias que honran a literatura galega. Cada día mais convencida, de que os anos no seu longo decorrer, endereitan os pasos da vida de Galicia deica un porvir luminoso de liberdade que cada vez está mais perto.

Curros, Pondal, Murguía, Chané, Adajid e outros mais cando a vida de Galicia desenrolábase no medio d'unhas fondas e espesas brétemas souperon a través d'elas ollar ao fondo un horizonte de caridade, un alborear cheo de ledicia e de vida que anunciaba unha nova Galicia, unha Galicia libre, grande, que poidera figurar por méritos propios no concerto dos pobos que merecen o nome de tales.

Co'a súa visión profética de homes superiores acuciada pol-os latexos dos seus corazóns patriotas viron que nas páxinas da nosa historia agardábanlle a Galicia días de felicidade inmersa, de gloria e liberdade, e uns en verso, outros en prosa e outros no pentágono entonaron un himno fermoroso cuio balbordo tiña de rescar eternamente nos ouvidos das futuras xeneracións obrigándoas a seguir con firmeza e dereitura o camiño sinalado.

Cumpriron co seu deber de bons fillos da terra verdecente e ao morrer sabían que a obra por eles comenzada habería de ter proseguiemento. Por eso naceron as Irmandades da Fala.

Dixen xa outra vegada n'este mesmo sitio que o acto que hoxe realizamos, tanto como un homenaxe de lembranza aos nosos mortos debía ser un rendimento anual de contas. Vir aquí a lles

decir o que fixemos, como comprimimos os seus mandatos. Para elo, deixemos a cada ún co'a súa conciencia.

Os nacionalistas galegos temos sempre a vista de todos a nosa obra da que non imos a falar. ¡Ojalá todol-os galegos sentiran no íntimo da súa conciencia a satisfacción que nós sentimos do deber cumprido!

De todos xeitos; dende o ano pasado ao que estamos sucederon cousas en Hespaña que contribuíron e contribuírán mais aínda ao desenrolo do progreso e da liberdade da nosa terra que por agora está suxeta ao rumbo político da península. Todos as sabedes e todos as presenciáchedes.

Avecíñanse para Hespaña proisimos días de liberdade civil, de saneamento das formas de Goberno, de novos e honrados procedimentos políticos e todo elo repercutirá en Galicia axudándolle a orgaizar a súa propia vida.

Por eso hoxe mais que nunca compre que Galicia enteira dispónase a facer valer os seus dereitos para que lle sexan reconecidos nas futuras normas que non tardarán en rexir a Hespaña.

Ao mesmo tempo que nos preocupamos do desenrolo dos nosos valores autóctonos, como a fala, e o sentimento racial, temos que, por virtude da nosa supeditación ao estado hespañol, conseguir d-el concesións políticas que hasta agora non foi posibre conseguir, que nos permitan desenvolver a propia vida de Galicia con todol-os seus aspectos.

Político, económico e cultural.

Unha fonda e patriótica preocupación por Galicia en cada día, en cada momento, e o máis grande e fervoroso homenaxe que podemos rendir aos nosos inesquecibles mortos.

DIXEN.»

A HORTA GALEGA

Arredor de cada cidade e de cada vila galega frolece o arrabaldo farturento das hortas. Terra mol, fonda, mollada, runca cansa, sempre disposta a producir. O feito é d'abondo xeral na Península: en cuaseque todol-os centros de poboación unha cintura de cultivo intensivo separa a vila da propia campía. Mais na Galiza, como todos saben e non se debe esquecer, domina o asombroso feito xeográfico e económico seguinte: a maior porción da propia campía

é tamén terreo d'orta admirabre. E isto non acontece nas outras terras da península.

A Galiza asucada por infindos vales, grandes e pequenos, que van dende os chaos estesos e as longas e vizesas veigas hastra os recunchos garimosos das pequenas quebradas da montana, a forza das augas cría infindas e variadas terras de horta. Toda que se chama nos documentos e na linguaxe, chán de nabeira eó de horta propiamente. Estes chaos están adicados a maior

parte a lameiro, millo ou viña. Proba de que nin o instinto da raza nin unha boa dirección económica souperon guiar d'o xeito mais proveitoso posibre as enerxías e posibilidas agrícolas da Galiza.

O paisano fai d'abondo. Ten que procurar cousas pra manter a casa e mail'o gando e estar sempre disposto a soitar a presíña de prata dos infindos trabucos nacionais e municipais qu'o asoballan. El non tén a obriga de saber mais qu'os que teñen a obriga de dirixilo. E como ningún o dirixe a Galiza entregada a un absurdo sistema económico sofre d'unha miseria inxustificada no estado aitual do Mundo, e sobre todo no sistema económico da Europa.

Este sistema vai parexo c'a posición cultural da que se pode chamar con algús xeógrafos alemás. Peninsua dos Alpes xa qu'o falar da Europa haxa que limitar a verba á Europa occidental. Vai sendo o xardín e a Universidade do Mundo. Económicamente está en camiño de producir somentes cousas finas, sutís, química mais que mecánica, ideas e ensayos mais que rendimento estensivo. Deixa os grandes corpos dos outros continentes a angueira da masa, da primeira materia, hasta da grande industria de volume. D'iste xeito os trigos, os millos, as madeiras, as carnes, as lás' os metais en proporción cada día maor son produitos da Pampa, do Canadá, da Australia, do Cabo, do Missisipi, da India, sin contar naturalmente os froitos tropicás. Ela agrícola

vai sendo a horta da Europa. Laboura fina, oportunista, delicada, intensiva. Dinamarca vive da manteiga. Bretaña, e outras partes da Francia son arrabaidos pr'o rianxo xornaleiro de Londres tanto como de París. E tan crecedeira a importancia da horta e do pomar coidados con arxino xaponés qu'a Prvenza de Mistral arrinca as vellas oliveiras simbólicas, gratas a Daudet e a Maurras pr'adicarse ás legumanzas. Nos vales alpinos resoa mais a auga da horta qu'o machado do leñador ou o corno do pastor. Soilo algunhas terras—Castilla, os Balkáns—gardan a anacrónica emigración dos rebaños. Mais na Hespaña Cataluña, Valencia, Andalucía, Aragón medran c'o antigo abó da horta mais en anacos pequenos impostos pol-os «oasis» naturais. Galiza debía ser a horta da Hespaña e hastra en grande parte de Inglaterra. O releve, a auga, o terreo, o xenio do labrego, a forma da bopozón son ademijabres condicións, únecas na Hespaña. Hai na nosa terra un andacio de cabras e ovelas roedoras dos bosques e faltan finas castes criadas na corte. Curral e horta deberían ser pol-o menos tanto como agro e lameiro na agricultura nosa. Con boa propaganda e acertada política económica, Galiza n'iste senso axudada pol-a resurrección e modernización das industrias da aldea e as que faltan nas grandes vilas, non precisaría que ningún dos seus fillós procurase o seu companho nas Américas nin en ningures.

R. O. P.

Na amañecida

Xa aíá van os días pretos e fernandinos. A noite rompeu o fin nunha amañecida, incerta, neboeira duvidosa, pro amañecida o fin. Os vellos voltarán a súa ollada sete anos atrás; nós adiantámola oito anos pra adiante, gozando na semellanza da lús, a ledicia do sol-por do día, derradeiro de... itantas cousas!

Eu confeso que n'este istante non penso na outa política de Madrí; a fonda crisis política d'Hespaña ha-se resolver de por sí. Entristécame e mágoame esa outra crisis que se ten de resolver nos pequenos meios: nas cibdás de provincia, nas vilas, nas aldeias. Eiquí pouco importa que gobernen conservadores ou liberaes, calristas ou masós; importa o cacicazgo d'un ou

d'outro, as latricadas d'este ou as trampas do outro. Teño medo de ollar novamente a gabachería do pedáneo e a venda de votos dos labregos.

Preocúpame so nesta hora nova a vida de miñas aldeias galegas. Eu quixera que nelas se revoltasen total-as vellas preocupaciós, pra que neste istante que encomezan, sentíndose todos fortes e limpos, saídasen sereamente as contas d'un pasado que so poderá voltar no caso en que sexan posibres retoñaciós por non ter ben metido o arado.

Marafión dicía ha pouco: nin camisas bermeillas que cheiran a sangue, nin camisas pretas que cheiran a podre; camisas brancas e limpas.

camente. Un sentimento mecánico da natureza pode satisfacer a un espírito fortemente sabido na química, na bioloxa, na astronomía. Polo menos admitámolo así. Mais o home armado da cultura xeneral síntese desarmado diant'o azul d'un ceo de vran, diant'a vontade d'un piñeiral heroico que agatuña e saca sugos de vida d'un coto esgrevio. O grande orgulo do home leutor de xornaes, o grande orgulo do home que suprimeu por comodidade o problema metafísico, non lle da licenza pra avergoñarse diant'o mundo. E procura convertilo en istromento d'utilidade pr'o seu precioso corpo trunfante. A montana fíxose pra perder grasas subindo a ela, o mar pra se bañare, o bosque pra vigorizar os bofes, o verde pra repousar os ollos cansos do libro de contas e da vibración do cine.

A natureza non pode ser nunca indiferente ao problema fondo e total do home. Ela, na sua misteriosa e calada concencia pide tamén a lus d'unha forte concencia humán. Prefire a angustea aprixoadá a indifrencia sadisfeita. Faise lonxana e pechada pra quen coida resoltas c'un pouco de cultura orgullosa, oda'as arelas do vivir. Ela, precisa d'unha tensión de concencia, de universo interior pra mostrar un pouco da sua concencia. Sobre todo, naturezas como a galega, na que o traballo e o ensoño da raza están de tal maneira incorporados na paisaxe que sin figura retórica pódese calificar de vos galega a vos do piñeiral e sentir na feitura atromentada i enérxica do carballo a door e a vontade do vivir da Galiza.

MANUEL GULIN.

L E R I A

O "CHOC-EN-RETOUR"

Estamos agora no tempo do contragolpe, do «choc-en-retour» da ditadura. O movemento pendular da opinión avala cara á esquerda tanto coma ditadura avaiou cara a dereita. Os pobos están sujeitos aiste ir e vir constante d'un cabo ao outro, e a abelencia política consiste en pillal-o péndulo cando ven cara nós.

E consolante de certo esta fame e sede de liberdade e democracia—que pode indicar fame e sede de justiza—e iste noxo contra dos poderes persoales e extralegales.

A gente quer democracia. Somentes eu pregunto:

Pode haber democracia sen qu'os dereitos colectivos dos pobos obteñan as precisas garantías? A liberdade ha ser somentes pra opinar e pra expór cada un o seu pensar? E verdadeira democracia a que se non preocupa da autonomía das entidades naturais colectivas que chaman rexións? ¿E demócrata o que tolera contra d'elas o poder absoluto do Estado? E liberal o centralismo? Non é ó centralismo unha herenza e

unha supervivenza do absolutismo cesarista dos reis antigos, que se quer impedir que voíva?

O réxime democrático que piden hoxe tantos galegos, non é mais qu'unha verba, un concepto valeiro, ou de certo leva adentro de sí a eixenxa d'un sistema de garantías pra os dereitos colectivos de Galiza?

Eu quixera ollar manifestacións craras e terminantes n-iste senso, que se vira n-isto crara a aitude de cada un, ou en favor, ou en contra de Galiza.

Porque Galiza si que é un «problema concreto» de democracia e de liberdade, e os liberales e os demócratas hánse de mostrar, non na teoría, doada despois de todo para calquera, cando non se trata mais que de repetir o que todos dín, senón na realidade de cada caso concreto e sangrante, coma cando se trata d'un pobo colectivamente asoballado.

Hai qu'aproveitar o «choc-en-retour» a prol de Galiza.

VICENTE RISCO.

O MAPA DA GALIZA

O mapa engana. Os afeitos a miralo a cotío esprimentamos o imperio e a limitación do artificio con que se fai. Archipiélagos de parroquias grosas illas de cidades, unhas c'ó antergo prestixio da cruz bispal. Outras c'un vento novo nas indicacións dos consuiados, dos cables, das illas de navegación. As mintireiras suturas dos marcos das provincias dibuxando unha arquitectura morta de cráneo e non á vidual unanimidade da sustancia cerebral, de miolo sensitivo da Terra.

No mapa pérdese a realidade da frondura e do ritmo. Pra sentir a Galiza, as vidas da Galiza, hai que maxinarse primeiro un releve material e logo os vales, os chaos outos, as cordilleiras da configuración espiritual. D'iste xeito consideradas deseguida se olla unha zona de vilas e parroquias, salferidas en diferentes grupos, que viven na outura entre a neve e os lobos, preto das nubes. Non chega a elas o claxon nin o peixe fresco. Son no esprito como as neveiras fontes dos ríos e fontes da historia. Seu ritmo máino aínda s'acompa c'ó reló do mundo mítico, animado, dramático. En serras duras ou en chairas estesas as parroquias montañas—as primeiras douradas pol'o sol da mañán—son o Pamir—orixes d'augas, de sangue, da raza— da Galiza. Hai n'elas diferentes gradacións pois todo feito na nosa terra matízase fortemente, o carácter das xentes, as asociacións da paisaxe, as rocas, a arte, dentro d'unha vidual

unidade. E baixo d'eles festoneada en costas bravas ou dóces, artellada en vals estesos como pequenas planuras e máis frecuentemente afundidos e dibuxados com'as enrugadas da cortiza d'un potente carballo. N'ista rexión viven as cidades e as vilas, corren as estradas e os camiños de ferro cuaseque afastados da primeira. A campiña tamén latexa c'un vivir antergo e racial, máis sempre e loita c'as outras conceicións mecanicistas do mundo. Agudízase o dramatismo do instante histórico da Galiza. Mais nas dúas Galizas—postas a un lado as vilas—como se dibuxa o mapa físico e hastra certo punto o mapa espiritual ¿pódese dibuxar un mapa de opinión? Deixando a das vilas e cidades—pol'o menos o da tona aparential d'elas—a opinión da campiña esmigállase en tantas parroquias como hai no mapa. Algús pequenos grupos de parroquias poden dispoñer d'unha certa unanimidade de opinión en col de certos asuntos. Mais non hai unha opinión xeneral de tod-o agro galego sobre algús problemas esenzales da raza e da terra? Haina. O feito sería dala á lus, fague-la xurdir da conciencia íntima dos labregos. I-elo se non consegue con outros medios dos que n'outra hora espallaban as lendas dos heroes e dos santos. Por medio de xentes que souperan falar ós galegos, por medios dos que falaremos, si Deus da vida, n'outro artigo.

R. OTERO PEDRAYO.

HONRANDO AOS NOSOS MORTOS

O domingo, 16, celebróuse o aito anual de levar frores ás campas dos ilustres galegos que durmen no cimiterio cruñés. Como sempre, concurreu a él moito público e representacións de todas as entidades cruñesas. Somentes faltóu por primeira vegada a representación do Concello sendo ouxeto de moitos comentarios tal desconsideración e abandono.

Ante a tumba de Curros Enríquez, o presidente do Circo de Artesanos noso bon amigo señor Búa pronuncióu unhas elocuentes e moi sentidas

verbas en galego que mereceron calurosos gabanzos dos ouventes.

Lembrou a sinificación dos galegos a quenes se homenaxeaba e tivo entusiásticas e sineiras frases de galeguismo puro que realzaron pol-a sua sinceridade e patriotismo o homenaxe.

Despois diante a cruz dos esquecidos noso irmán Víctor Casas leu as seguintes cuartillas:

«A Irmandade da Fala representando tamén a todol-os grupos nacionalistas de Galicia e América acude como todol-os anos a este acto a sumar

Eu diría: nin fonce nin auga benta; mans abertas pra tecoller caídos honrados, pedir xustiza pronta e coller varas Zalameas. Pra desfaguer nos das miocas e dos sapos, bastan os pés.

Recollamos noso intrese na vida destas nosas aldeas esquecidas; nelas gúrdase a herenza gro-

riosa dos bós tempos—samente da que sairá o froito maduro. Cavilemos nelas e pra elas. Un porvir lumioso coroará a esperanza leda que neles temos posta.

ALVARO DE LAS CASAS.

O P O R T O

Berro longo da sirena
Na noite de lua e sal,
Vibraceon cósmica da onda
Lonxe do ben e do mal.

Lus roxa, lus verde do porto,
No silencio do malecón
Van pés espídos de marfñeiro
E un cantar triste d'acordeón.

O molusco da badía
Esterrica o corpo mol:
Vieira de cunchas de penedo
E pingas do limón do sol.

Pensamentos dos navíos
Tendidos car'un futuro
De brancos corpos de sereas
Xogando n'un fondo escuro.

Es tí, porto, o hemisferio
Que s'achegou á cidade
Pra ouvir a múseca do cine

E descansar da inmensidade.

Nos escollos fía a onda
Os sudarios do naufraxio
Branca escuma, sotil blonda
N'a que amolece o presaxio.

Durmíronse as Tres Marías,
Xa despertarán c'a mañán
Namentras, ten man do rumbo
O faro de Breogán.

Forte bergantín de Corme
Pasou a mar de Niñóns,
Inda lle canta nas velas
A campaiña d'Allóns.

Brila a Galaxia no ceo
cordaxe do barco astral
Que guía o Apóstol Sant-Iago
Pra terra do Santo Graal.

Z.

FILLOS DE H. HERVADA

(CASA FUNDADA EN 1865)

A CRUÑA

FERRETEIRIA, QUINCALLA, MUEBLES, MAQUINAS, PEDRAS FRANCESAS PARA MUIÑOS ETC. ETC.

FOLLAS NOVAS

OBRAS COMPLETAS (1.º TOMO).—LEIRAS PULPEIRO

Acaba de publicar a Editorial «Nós» o primeiro volume das obras completas do gran poeta galego Manuel Leiras Pulpeiro. Un libro de 200 páxinas contendo 79 poesías do chorado poeta a quen aínda Galiza non rendira o homenaxe que lle debía. Para a súa imprentación contribuíron un fado de galegos residentes na Arxentina facendo con elo un acto patriótico que os honra verdadeiramente.

Non era posíbre atopar máis que de cando en vez unha que outra produción do exquisito poeta e con este libro perdúrase a súa lembranza. A lembranza d'un dos nosos millores poetas do século pasado tan admirábre como poeta como bón patriota.

As poesías que contén o libro, que leva un admirábre introito de Otero Pedrayo, poñen de actualidade o nome de Leiras Pulpeiro e son a maior revelación do gran poeta que era, do seu amor pol-a terra galega e os seus profundos coñecimentos da nosa fala.

Temos a seguridade de que a súa aparición contará con agarimo dos amantes da nosa cultura e constituirá un verdadeiro éxito editorial.

O segundo tomo das súas obras, contendo vo- cabulario, follore e refráns, está xa prelo e non tardará en ser publicado.

Apraudimos con fervor a cantos contribuíron a publicación dos dous libros cuxa aparición seña- lamos con verdadeira ledicia.

«SEÑARDA», POR AQUILINO IGLESIA

Temos recibido un libro de versos que nos da a coñecer un novo poeta galego hasta agora inédito. Tiduase «Señardá» e o seu autor é Aquilino Iglesia Alvariño, semarista de Mondoñedo.

Ven adicado a Galiza e Portugal e leva como prefacio unha intresante carta de Xulio de Lemos, segredario do Instituto Histórico do Minho. As cincuenta poesías que contén «Señardá» revélanos que o seu autor é un poeta de outos vós e firme envergadura. Por todos coñecitos merece o seu autor a consideración de estímalo como un bón poeta que vén a continuar a tradición. Hai nos seus versos inspiración, galanura de estilo, patriotismo e fondos coñecimentos do idioma galego.

Saudemos con verdadeira satisfacción a saída d'este libro, ben editado na imprenta Palacio de Lugo, que nos da a coñecer un poeta novo a quen lle agarda un bón porvir e merecidos éxitos.

Imp. NÓS, Linares Rivas 50, A CRUÑA.

EFECTOS NAVALES

de

FERRER E COMPAÑIA - SUCESTORES

F. Bertrán e Mirambell

VIGO E A CRUÑA

(CASA FUNDADA EN 1868)

Artigos xenerás para equipo da Mariña militar vapores, barcos de vela e pescadores.

Grandes Almacés de Tecidos

NUEVO MUNDO

SECCIÓN DE SASTRERIA E CONFECIONS

INMENSO SURTIDO EN PANOS DA REXIÓN E EX-TRANXEIROS CONFECIÓNANSE TODA CRAS DE PRENDAS PARA MULLERES, HOMES E NENOS

San Andrés, 41 e 43 -- Teléfono 256

A CRUÑA